

Het cliché: Goede uiergezondheid kan niet zonder antibiotica

Voorkómen is nog altijd beter dan genezen

Ondanks een voorkeur voor alternatieve en natuurlijke geneesmiddelen en principiële bezwaren tegen antibiotica, wordt bij mastitis nog vaak naar gangbare middelen gegrepen. Alle behandelingen zijn lapmiddelen voor het oplossen van de gevolgen van eerder gemaakte fouten. Het gaat er dus veel meer om of we fouten kunnen voorkómen door vanaf het begin optimaal te werken dan dat we achteraf de gevolgen van mismanagement wegwerken.

Preventie: daar moet alle aandacht op gericht zijn. De risicofactoren voor uiergezondheid zijn bekend, we weten dus welke zaken belangrijk zijn en ook welke gevolgen ze kunnen hebben. Daarbij zijn twee groepen van factoren te onderscheiden: het voorkómen dat besmettingen ontstaan en het voorkómen dat besmettingen van de ene naar de ander koe worden overgebracht. Het fokken van koeien die 9.000 kg melk kunnen producerende terwijl het management maar toereikend is voor 7000 kg, is vragen om moeilijkheden. Niet uitgebalanceerde voeding en stress tasten de weerstand aan en maken koeien bevattelijker voor uierontsteking. Niet voor niks

komt de helft van de mastitisgevallen voor in de eerste weken na afkalven. Dat is een periode met veel overgangen (in voer, in groep, hormonaal) en stress. Door onvoldoende weerstand kunnen besmettingen in die periode gemakkelijk aanslaan. Een koe die zich lekker voelt, die in balans is met haar omgeving, zal ook als er veel ziektekiemen zijn, toch minder snel ziek worden. Behalve de interne weerstand van de koe, het immuunsysteem, is er de weerstand tegen het binnendringen van bacteriën in het tepelkanaal. Een gaaf slotgat is daarbij een eerste vereiste, en daarmee een goedwerkende melkmachine. Een slecht functionerende melkmachine, het voorbehandelen van meer-

dere koeien met één doek, onvoldoende hygiëne in de stal zorgen voor het overdragen van besmettingen van de ene koe naar de andere. Naarmate er meer besmette koeien zijn, is het moeilijker het verslepen

Mulder: "Ik dacht dat mijn melkmachine perfect was. Op basis van de natte meting heb ik toch aanpassingen gedaan in tepelhouders en pulsatie en zijn er minder speenbeschadigingen."

van die besmettingen te beperken. Het droogzetten van besmette koeien/kwartieren en het afvoeren van besmette koeien beperken de besmettingsdruk.

Voorkom koe naar koe besmetting

Uit een enquête onder 84 biologische melkveehouders bleek dat er onvoldoende aandacht is voor het verslepen van besmettingen van de ene koe naar de andere. Gemakkelijk uit te voeren maatregelen ter verbetering van hygiëne in de melkstal zijn nog niet op alle

BIOVEEM

In het project Bioveem bundelen 17 biologische veehouders en een aantal onderzoekers en adviseurs de komende jaren hun specifieke kennis, ervaringen en vaardigheden. Het doel is de biologische melkveehouderij te verbeteren en uit te breiden. Ook de gangbare melkveehouderij kan van die kennis profiteren. Bioveem is een initiatief van Praktijkonderzoek Veehouderij, het Louis Bolk Instituut en DLV.

In komende nummers van Ekoland wil Bioveem een aantal clichés over de biologische melkveehouderij beschrijven en, zo mogelijk, ontzenuwen.

bedrijven afdoende. Het voorkómen dat koeien gaan liggen voordat het slotgat na het melken weer gesloten is, is niet algemeen. Ook het als laatste melken van besmette koeien wordt nog maar mondjesmaat uitgevoerd. Het spoelen van het melkstel met heet water na een mastitiskoe wordt al op

Oosterhof: "Koeien die niet gewend zijn behandeld te worden met antibiotica, zijn vitaler en herstellen sneller van infecties."

meer dan de helft van de bedrijven toegepast. Opvallend is dat op veel bedrijven meerdere koeien met dezelfde doek voorbehandeld worden. Ook de bedrijven in het project Bioveem scoeren slecht wat dat betreft. Dippen/sprayen met een desinfecterend middel help bij het voorkomen van besmettingen.

Zonder antibiotica kan het ook

Uit de enquête bleek dat op eenderde van de biologische bedrijven de koei-

en nagenoeg zonder gebruik van medicijnen worden drooggezet. Ook in de gangbare melkveehouderij komen er bedrijven die dat durven. Voor behandeling van mastitis wordt op een kwart van de bedrijven geen antibioti-

Mulder: "Fokkerij en selectie is echte lange termijnwerk. Door steeds stieren te kiezen met een hoge mastitisindex en ook in je eigen veestapel te selecteren kom je op den duur waar je wezen wilt."

ca gebruikt: een deel van de veehouders kan daarbij een goede uiergezondheid behouden.

In het project Bioveem zijn enkele bedrijven die geen antibiotica gebruiken bij mastitis. De motivatie daarvoor is dat antibiotica niet altijd werkt, dat het ook de goede bacterieflora doodt en dat er kans is op resistente bacteriën. Als zich uierontsteking voordoet, wordt de koe vaak uitgemolken en gemasseerd met uiermint. Meestal wordt het kwartier daardoor klinisch beter. Als dat niet zo is, wordt het besmette kwartier drooggezet (niet meer gemolken) om besmetting van andere koeien te voorkomen. Na het afkalven wordt het kwartier weer gemolken: soms is het genezen, in andere gevallen blijft het kwartier verkeerd en wordt de koe voorgoed driespeen. Het verloop van het percentage koeien met een hoog celgetal is weergegeven in figuur 1. Afgezet tegen de norm blijkt op beide bedrijven het aandeel

koeien met een hoog celgetal te hoog te zijn. Het percentage nieuwe besmettingen is bij Mulder lager (ca. 6% in 2003) dan bij Oosterhof (ca. 9%). Het aantal bestaande besmettingen is op beide bedrijven te hoog; bij Mulder zijn dat meestal al bekende koeien, bij Oosterhof komen daar meer nieuwe besmettingen bij. Het aantal klinische mastitisgevallen is op beide bedrijven laag, iets wat op meer biologische bedrijven waargenomen wordt bij relatief veel koeien met een hoog celgetal.

Geen korting op melkgeld

De gevolgen voor het tankmelkcelgetal zijn weergegeven in figuur 2. Daarbij is vanuit de melkcontrole het gemiddelde celgetal berekend, alsof alle melk in de tank komt. In werkelijkheid zal een veehouder de melk van een koe met klinische mastitis altijd en van een koe met een hoog celgetal soms uit de tank houden. Geen van beide bedrijven is de afgelopen drie jaar gekort op het melkgeld vanwege het celgetal.

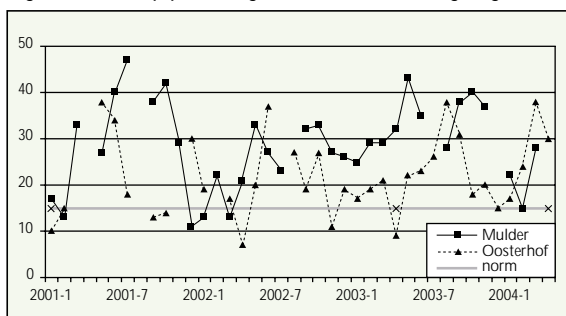
Oosterhof: De koe-boer interactie en het daaruit volgende welbevinden van de koe in zijn omgeving wordt in het onderzoek naar mastitis volgens mij wel eens wat onderbelicht.

Mulder: "Mijn beste koe is al 8 jaar driespeen en heeft een LW van 115."

Conclusie

Ook zonder antibiotica is een goede uiergezondheid mogelijk. De aandacht moet daarbij gericht zijn op maatregelen waardoor de koe gezond blijft en voortdurend in balans is. Op de korte termijn zijn dat alle dagelijkse managementmaatregelen, op de langere termijn fokkerij, selectie en bijvoorbeeld het bouwplan/rantsoenen. Alleen dan zijn behandelingen, ook die met antibiotica, overbodig. ■

Figuur 1. Verloop percentage koeien met een hoog celgetal

Figuur 2. Berekend tankmelkgetal

